

Umrla je prof. dr. Milica Bergant

Upam, da v besedah slovesa od profesorice dr. Milice Bergant ne bom predolga in da bom kar najbolj neformalna. Razloga za moji želji sta naslednja: prvi je, da sva se s cenjeno profesorico že kmalu po moji zaposlitvi na mestu asistentke za pedagoško sociologijo ob neki priložnosti pogovarjali in delili mnenje, da nama niso blizu dogodki, ki imajo značaj (pa čeprav samo kanček le-tega), ki bi ga lahko razumeli zgolj kot obliko spodobnosti in formalnosti. Drugi razlog pa je, da ji niso bili blizu nagovori, ob katerih se je mogoče vprašati, ali sploh govorijo o osebi, ki jo nagovarjajo. Tudi o lahkotnosti interpretacij za nazaj sva govorili in nekatere kritično analizirali.

Imam veliko srečo, da sem lahko po upokojitvi profesorice dr. Milice Bergant nadaljevala z delom na področjih, s katerimi se je ukvarjala dolga leta. Ne gre pozabiti, da je bila v delovnem razmerju na oddelku, ki se danes imenuje Oddelek za pedagogiko in andragogiko, dolgih 43 let, kar je precej dlje od vseh pedagoških delavk in delavcev, ki so na tem oddelku Univerze v Ljubljani pedagoško in raziskovalno delovali skozi zgodovino. Temu primeren je bil njen pečat, četudi se morda tega v času, ko je bila članica oddelka, nismo zadosti zavedali.

Morda je razlog za to tudi v tem, da je delovala na področju pedagoške sociologije, ki velja za »partnersko vedo«. Morda je bilo tako zato, ker se je pri vzpostavljanju le-te opirala tudi na avtorje socializacijskih teorij – v svojem delu »Teme iz pedagoške sociologije«, denimo, izrazito na Bergerja in Luckmanna ter na njuno delo »Družbena konstrukcija realnosti«. Dr. Milica Bergant je torej na oddelku vzpostavljala socialnokritični diskurz, čeprav menim, da nikoli na škodo humanistične usmerjenosti, in čeprav je zaradi narave področja, ki ga je predavala, vzgojo obravnavala tudi kot proces reprodukcije družbe. Toda vedno – ob in hkrati – z obravnavo vzgoje kot procesa razvoja posameznikove osebnosti.

Njena dela sem vedno razumela kot opozorilo, da lahko le obravnava obeh procesov, ki objektivno zadevata vzgojo, odraža osebno rast posameznika oz. posameznice ter omogoča razmislek o vzgojnih ravnanjih, ki vodijo h kritični in avtonomni osebnosti. Razumela sem jih tudi kot opozorilo, da moramo analizirati deklarativno postavljene vzgojne cilje razvoja posameznikove osebnosti in njihovo uresničevanje ter preverjati, če morda ne vztrajamo pri pozicijah, ki objektivno ustvarjajo povsem nasprotno učinke od zaželenih in načrtovanih.

Prof. dr. Milica Bergant je bila v teoretizaciji pedagoške misli praviloma dosledna, v določenem obdobju na oddelku celo najdoslednejša v razmislekih, ki so, opirajoč se na humanistiko in družboslovje, krepili subverzivno pedagoško misel. To velja tudi za čas, ko je bilo pedagogiko morda celo družbeno sprejemljivejše in manj tvegano graditi na humanističnih kot pa kritično družboslovnih premisah. Teorijo, zlasti če analiziramo objave, ki zadevajo vsa področja, ki jih je raziskovala, je gradila v okvirih antropološkega, kulturološkega in socialnokritičnega, pa tudi etičnega, zato je uspešno odpirala vprašanja in iskala odgovore o poteh emancipacijske vzgoje. Takšno je moje osebno razumevanje dela spoštovane profesorice.

Žal je od moje zaposlitve do njene upokojitve preteklo samo nekaj let. Tako o njej osebno vem le tisto, kar mi je povedala sama: da je imela rada življenje in

ga je tako tudi živila. Čeprav nisem med tistimi, ki bi bili dlje časa njeni delovni sopotniki, pa verjamem, da poznam njeno strokovno in znanstveno delo.

Kot rečeno, se je prof. dr. Milica Bergant spoprijemala s temami, ki so bile v času, ko je bila na vrhuncu ustvarjalne moči, pogosto družbeno subverzivne. Znala jih je predstaviti širši javnosti. Študentje in študentke se lahko še danes oprejo na mnoge njene razmisleke.

Kot ženski, ki je bila v razmislekih včasih brezkompromisna, ji zagotovo ni bilo vedno lahko, a se vsaj v času, ko sem osebno spremljala tudi njeno pedagoško delo, ni pritoževala. Z njej značilno držo in slogom je kaj pokomentirala, navrgla kakšno kritično, malce cinično misel, pogosto tako, kot da je dogajanje osebno sploh ne zadeva, a z jasnim sporočilom, da zaznava in razume.

Presegala je tabuje na področju družinske problematike, gradila na družini kot oazi zasebnosti, ki je družbeno subverzivna, ker ji ne pridejo do živega programerji ljudskih duš tega ali drugega družbenega kolektiva, in to v času, ko to ni bila domena uradnih, zelenih interpretacij; tako je kalila mir tudi uveljavljenim in prevladujočim teoretskim razmislekom.

Sledimo pa lahko tudi njenim kritikam vzgojnih, vzgojno-izobraževalnih in prevzgojnih ustanov kot oblik delovanja nadjazovske, avtoritarne ideologije. Permisivni vzgojni koncept, ki ga je predstavila na znamenitem drugem posvetu slovenskih pedagogov na Bledu (1971), je konceptualizirala kot odgovor na delovanje teh ustanov. Pri postavitvi koncepta permisivnosti pa ni zanemarila dejstva, da ob upoštevanju dednosti in lastne aktivnosti (na to, da moram dednosti in zorenju posvečati večjo pozornost, me je pogosto opozarjala) ni mogoče staviti na naravno jedro človeka, ki bi omogočalo, da bi se izognili utesnjevanju otrok v določeno kulturo in s tem objektivni represivnosti vzgojnega procesa.

Spoštovana profesorica je bila tudi dosledna kritičarka nedomišljenih reformnih posegov v šolstvo na Slovenskem, reformiranja gimnazije, usmerjenega izobraževanja, storilnostno, posebno v zgodnjem obdobju naravnane obvezne šole. Pokazala je, da otroke po eni strani obremeni prezgodnje vstajanje, dvoizmenski pouk, predolgo in prenaporno šolsko varstvo in sama sebi namenjena faktografija, a je po drugi strani tudi jasno zapisala, da je na preobremenjenost otrok od leta 1945 naprej vplivalo krčenje števila ur npr. začetnega opismenjevanja na razredni stopnji osnovnošolskega izobraževanja in vpeljevanje novih ur na škodo temeljnih učnih predmetov.

V spominu jo hranim, kot je želela tudi sama, takšno, kot sem jo srečevala na fakulteti kot študentka in pozneje kot sodelavka. Žal je nisem poznala na vrhuncu njene raziskovalne poti, a pred upokojitvijo je bila še vedno živahna, izrazito razmišljajoča, prodorna, kritična, nekonformna in neprilagodljiva uzancem samoumevnih pričakovanj, ki niso dosledno spoštljivi do posameznika oz. posameznice.

Seveda nisva vedno delili strokovnega mnenja, a z mirno vestjo lahko zatrdim, da se v svojem raziskovalnem delu vedno opiram na tradicijo raziskovanja, ki jo je s svojim delom neizbrisno zaznamovala. In čeprav formalno to ni, je profesorica dr. Milica Bergant zame zaslužna profesorica Oddelka za pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Dr. Mojca Kovač Šebart

INFORMACIJE AVTORJEM PRISPEVKOV

Sodobna pedagogika objavlja znanstvene in strokovne prispevke, izjave, diskusije, odmeve, prikaze, ocene, novosti s pedagoških knjižnih polic, informacije o magistrskih in doktorskih delih ter druge prispevke. Prispevek s povzetkom pošljite po elektronski pošti na naslov **urednistvo@sodobna-pedagogika.net** ali v elektronski obliki na nosilcu CD po navadni pošti (Uredništvo Sodobne pedagogike, Tržaška 2, 1000 Ljubljana). Ime **datoteke s prispevkom** naj bo priimek prvega avtorja (npr. Novak.doc). Ker je postopek recenzije anonimen, **v posebni datoteki** priložite osnovne podatke o avtorju(ih), in sicer:

- a) naslov prispevka;
- b) ime in priimek avtorja(ev), akademski ali strokovni naziv, naslov ustanove, elektronski naslov;
- c) izjavo, da predloženo besedilo še ni bilo objavljeno v drugih publikacijah;
- č) kontaktno telefonsko številko.

Poslanega gradiva ne vračamo.

TEHNIČNO OBLIKOVANJE PRISPEVKA

Oblika naslovov in podnaslovov: Prispevkom, daljšim od 10.000 znakov, določite jasne, povedne naslove in podnaslove. Vodilni naslovi naj bodo zapisani **krepko**, prvi podnaslovi naj bodo zapisani *ležeče*, drugi podnaslovi pa običajno. Naslovov in podnaslovov **ne številčite. Ne uporabljajte VELIKIH TISKANIH ČRK.**

Povzetek in ključne besede: Povzetek **v slovenskem in angleškem jeziku** umestite pod naslov prispevka. Dolžina povzetka je največ 1500 znakov s presledki. Pod povzetkom navedite ključne besede. Za oboje uporabite pisavo Times New Roman, velikost 10.

Grafi, preglednice, slike: Grafe, preglednice, slike in druge grafične prikaze uvrstite v prispevek v črno-beli tehniki. Pod grafi, preglednicami in slikami navedite zaporedne številke in naslove, uporabite pisavo Times New Roman, *ležeče*, velikost 10 (primer: *Graf 1: Naslov grafa*)

Prispevek naj bo v pisavi Times New Roman, velikost 12, obojestransko poravnano. Besedne zveze, ki jih želite v besedilu posebej poudariti, zapišite *ležeče* (ne krepko!). **Opombe** navajajte sproti (na dnu strani), uporabite velikost pisave 10.

Prispevki ne smejo biti daljši od 45.000 znakov, če gre za znanstvene oz. strokovne razprave, in ne daljši od 15.000 znakov, če gre za izjave, diskusije, odmeve, prikaze, ocene, novosti s pedagoških knjižnih polic, informacije o magistrskih in doktorskih delih ali druga podobna besedila. Znanstveni prispevki, ki bodo presegali 45.000 znakov, ne bodo posredovani v recenzentski postopek.

Avtorji naj pri sklicevanju dajejo prednost virom, ki so indeksirani v mednarodnih bibliografskih bazah (npr. Scopus in SSCI).

SKLICI V BESEDILU

Eno delo, en avtor:

- Sagadin (1991, str. xxx) predstavlja vrste pedagoških raziskav.
- V delu *Razprave iz pedagoške metodologije* je Sagadin (1991, str. xxx) predstavil vrste pedagoških raziskav.

Eno delo, več avtorjev:

- Če ima delo dva avtorja, vsakič navedemo oba priimka:
 - (Štefanc in Mažgon 2010, str. xxx).
- Če ima delo več kot dva avtorja, pri navajanju vira navedemo zgolj priimek prvega avtorja, ki mu sledi »idr.«:
 - (Čagran idr. 2007, str. xxx).

Dve deli ali več znotraj istega oklepaja:

- Dve deli ali več istega avtorja navajamo po letu izida (starejše prej). Priimek navedemo enkrat, vmes so vejice:
 - (Sagadin 1991, 2009).
- Avtorje navajamo po abecednem vrstnem redu. Med avtorji je podpičje:
 - (Sagadin 1991, 2009; Vidmar 2009a, 2009b).
- Kadar pri dveh različnih delih istega avtorja navajamo strani, avtorja drugič ponovno navedemo. Med obema navedbama je podpičje:
 - (Sagadin 1991, str. xxx; Sagadin 2009, str. xxx–xxx).
- Avtorja, na katerega se sklic neposredno nanaša, navedemo na začetku, ostali sledijo po abecednem redu:
 - (Mažgon 2007, str. xxx; prim. tudi Kožuh 2003, str. xxx; Sagadin 1991).
- V prvem sklicu na določenega avtorja oziroma delo v besedilu navedemo polni sklic (Sagadin 1991, str. 120), v nadaljnjih zaporednih primerih uporabimo namesto avtorja in letnice »prav tam« in navedbo strani, če gre za drugo stran (prav tam, str. 45) oziroma zgolj »prav tam«, če gre za sklicevanje na isti vir na isti strani (prav tam).
- »Če citat obsega poved ali več, stoji sklic za piko.« (Prav tam, str. 45) Sklicu sledi naslednja poved.
- Če gre za krajši citat, »ki obsega besedno zvezo ali stavek«, stoji sklic pred piko (prav tam, str. 46).
- Za navajanje strani se uporablja stični pomišljaj (str. 45–54), enako za leta (1939–1945).
- Za navedbo naslova knjige, članka ali poglavja v knjigi v besedilu uporabimo ležeči tisk: Sagadinovo delo *Razprave iz pedagoške metodologije*, v katerem piše o ... (Sagadin 1991).
- Za vsak navedek znotraj citata, ki ni od citiranega avtorja (npr. kakršne koli vsebinske ali tehnične opombe oziroma dodatki avtorja besedila), uporabimo oglati oklepaj »[]«:
 - »Pri akcijskem raziskovanju, ki združuje raziskovanje in inoviranje prakse v enoten proces, pa gre lahko za uporabo primernih [ki ne odstopajo] modelov eksperimenta.« (Sagadin 1991, str. 87)
 - »Pri akcijskem raziskovanju, ki združuje raziskovanje in inoviranje prakse v *enoten proces* [poudarila J. M.], pa gre lahko za uporabo primernih modelov eksperimenta.« (Sagadin 1991, str. 87)

- Za opuščanje delov znotraj povedi ali med povedmi uporabimo tri pike v oglatem oklepaju »[...]«:
 - Sagadin pravi, da »pri učiteljih, ki sodelujejo pri preliminarnem preizkusu, Bloom posebej omenja, [...] da lahko učitelji pišejo dnevnike.« (Sagadin 1991, str. 139)
- Znotraj citata (tj. dvojnega narekovaja) uporabljamo enojni narekovaj », ‘« za označitev tistega, kar je bilo v izvirniku označeno z dvojnimi narekovajem.
- V primeru, da v besedilu posredno navajamo določenega avtorja ali se nanj sklicujemo, navedemo izvirnega avtorja, nato »v«, ki mu sledi sklic na avtorja, iz katerega navajamo. Ne navajamo letnice izvirnega besedila:
 - Creswell je eden vidnejših zagovornikov spajanja kvalitativne in kvantitativne paradigme (Creswell v Mažgon 2006, str. 100).
- Če delo nima avtorja, se naslov pomakne na mesto avtorja.

SEZNAM LITERATURE

Periodika:

- Sagadin, J. (2006). Metodološki problemi meril za izbiro kandidatov za vpis v gimnazijo. *Sodobna pedagogika*, 57, št. 5, str. 86–97.
- Schmidt, M. in Čagran, B. (2005). Razredna klima v inkluzivnem razredu. *Sodobna pedagogika*, 56, št. 4, str. 24–40.
- Kovač Šebart, M., Krek, J. in Vogrinc, J. (2006). O vzgojni zasnovi v javnih osnovnih šolah – kaj pokažejo empirični podatki. *Sodobna pedagogika*, 57, št. 5, str. 22–42.
- Vidmar, T. (2010, 12. 2.). Razgibanih devetdeset: visok jubilej študija pedagogike na Univerzi v Ljubljani. *Šolski razgledi*, 61, št. 4, str. 3.

Knjige:

Sagadin, J. (1991). *Razprave iz pedagoške metodologije*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Zborniki ali zbirke besedil:

Knjiga z urednikom:

- Muršak, J. in Vidmar, T. (ur.). (2006). *Neformalno izobraževanje odraslih – nova možnost ali zgolj nova obveznost*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Članek ali poglavje v knjigi z več uredniki:

- Schmidt, V. (1970). Osnovna šola in osnovnošolska zakonodaja pred sto leti. V: V. Schmidt, V. Melik in F. Ostanek (ur.). *Osnovna šola na Slovenskem 1869–1969*. Ljubljana: Slovenski šolski muzej, str. 9–29.

Knjiga brez avtorja ali urednika:

- *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. (1995). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.